

СУСТРЭЧЫ НА РОДНАЙ ЗЯМЛІ

Як паведамляла наша газета, у Беларусі на працягу некалькі дзён знаходзіліся амерыканскія турысты беларускага паходжання. Гэта людзі, якія 40—50 год назад у пошуках шчасця, а дакладней кажучы, у пошуках калалка хлеба, выехалі з царскай Расіі ў Злучаныя Штаты Амерыкі і не змаглі па са-
мых розных прычынах вярнуцца на сваю зямлю.

І вось яны ў Мінску, на сваёй мілай сэрцу бацькаўшчыне.

Госці з вялікай цікаўнасцю, з вялікім хваляваннем знаёмліліся з жыццём сваіх землякоў, захапляліся тымі велізарнымі пераменамі, што адбыліся за гэтыя дзесяцігоддзі на зямлі іх бацькоў.

Праграма турысцкага падарожжа была цікавай. Фабрыка і завод, школа і дзіцячы сад, тэатр і калгас, задумшэўныя гурткі з савецкімі людзьмі — на ўсё гэта пайшло некалькі дзён, прадугледжаных раскладам турысцкага падарожжа. І ўсе сышліся на той думцы, што дзён знаходжання на Радзіме было вельмі мала, што гэтыя дні былі незвычайна кароткімі.

Перад ад'ездам нашых гасцей з Мінска мы сустрэліся з імі ў турысцкім кэмпінгу, размешчаным непадалёку ад горада. Па добрай звычцы былі ўзняты чаркі — так бывае заўсёды, калі сустракаюцца і развітваюцца добрыя, блізкія людзі.

Да нашых гасцей звяртаецца член Беларускай секцыі Камітэта за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суаічыннікамі намеснік дырэктара Інстытута этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР Адам Іосіфавіч Залескі.

ПРАМОВА А. І. ЗАЛЕСКАГА

Дарагія землякі!
Дазвольце мне гарача, шчыра, ад усяго сэрца прывітаць вас на нашай роднай беларускай савецкай зямлі!

Дарагія госці! За гэтыя дні, што вы знаходзіцеся на зямлі Савецкай Беларусі, вы пазнаёмліліся з нашым жыццём, убачылі ўсе тыя намаганні, якія прыкладае наш працавіты на-

род для таго, каб узняць эканоміку, культуру сваёй Радзімы. Вы бачылі, як развіваецца наша прамысловасць, сельская гаспадарка, як развіваецца культура. Тое, што мы сёння зрабілі, давалася нам вельмі нялёгка. Вы ведаеце, што пры Савецкай уладзе мы свабодна працуем і будзем вольныя аж да 45 год. Але за гэты час амаль 20 год савецкі народ правёў у войнах з рознымі захопнікамі, якія хацелі занявольць савецкі народ, альбо аднаўляў потым разбураную гаспадарку.

Таму я сёння, адкрываючы вольны наш урачысты абед, нашу сустрэчу, хачу ўзняць сваю чарку перш за ўсё за мір ва ўсім свеце, узняць чарку за нашых дарагіх гасцей, за нашых суаічыннікаў за рубяжом! За ваша здароўе, дарагія госці!

Узнімаюцца чаркі — за мір, за поспехі Савецкай краіны, роднай сэрцу Беларусі, за мірнае, шчаслівае будучае. За сталымі пануе тая жывая, непа-
срэдняя атмасфера, якая можа быць у тым выпадку, калі сышліся людзі, якія добра ведаюць і разумеюць адзін аднаго.

Са словам удзячнасці да шчырых гаспадароў звяртаецца кіраўнік дэлегацыі Аляксандра Яўгенаўна Шыраева.

ПРАМОВА А. Я. ШЫРАЕВА

Дарагія сябры! Два тыдні таму назад мы выехалі са Злучаных Штатаў. Вы памятаеце, як мы развіталіся ў Нью-Йорку ў нашым клубе. Праводзілі нас прамовамі, пажаданнямі на дарогу і гаварылі, што мы павінны перадаць нашай Радзіме.

Не ведаю, ці сумеем мы выказаць усё тое, што мы адчувалі, прыехаўшы сюды. Якая была сустрэча, мне гаварыць вам не трэба: усе, хто быў у аэрапорце, памятае гэта. Слёзы, смех, радасць.

Аб тым, што мы убачылі тут, лепш за ўсё могуць раскажаць таварышы, якія прыехалі ў першы раз і якія памятаюць Мінск у даваенны час. Што маглі сказаць я? Я адна з тых шчаслівых, якія ўжо ў трэці раз (Заканчэнне на 2-й стар.)

Планат мастака В. Іванова.

ПАСЛАННЕ ДА НАРОДАЎ СВЕТУ АД СУСВЕТНАГА КАНГРЭСА ЗА ЎСЕАГУЛЬНАЕ РАЗЗБРАЕННЕ І МІР

Мы сабраліся на кангрэс у Маскву з усіх канцоў свету. Нашы прафесіі розныя. У нас розныя перакананні. На працягу тыдня мы з самай вялікай адкрытасцю абмяркоўвалі пытанні аб навісшай над чалавецтвам пагроззе ядзернай вайны. У ходзе дыскусіі мы лепш зразумелі адзін аднаго і цяпер мы перакананы ў тым, што можна адвесці пагрозу, якой сёння падвяргаюцца кожная краіна і кожны народ.

Гонка ўзбраення ўзмацняе напружанасць і недавер'е паміж дзяржавамі, а напружанасць і недавер'е паміж дзяржавамі паскараюць гонку ўзбраення. Такім чынам узнікае заганны круг. Разбураючая сіла зброі становіцца жаклівай, і пры гэтым чуюцца галасы, якія заклікаюць да прэзентываўнай вайны.

І ўсё ж мы цвёрда верым, што раззбраенне не толькі жыццёва неабходна, але і магчыма. Учора яно было марай лепшых розумаў чалавецтва. Сёння раззбраенне стала практычнай задачай, за вы-

ЗА МІР І ДРУЖБУ ПАМІЖ НАРОДАМІ

Адной з выдатных падзей нашага часу з'явіўся Сусветны кангрэс за ўсеагульнае раззбраенне і мір. Прадстаўнікі народаў зямнога шара на працягу шасці дзён абмяркоўвалі на ім самае галоўнае пытанне сучаснасці — што неабходна зрабіць для таго, каб назаўсёды пазбавіцца ад жахаў тэрмаядзернай вайны, каб быў вечны мір і дружба паміж народамі.

І як бы завяршэннем вялікага форуму народаў з'явіўся прыём з выпадку заканчэння кангрэса, які адбыўся 15 ліпеня ў Вялікім Крамлёўскім палацы.

Старшыня Савецкага камітэта садзейнічання падрыхтоўцы і правядзенню кангрэса А. Карняйчук гарача і сардэчна вітаў гасцей.

На прыёме, цёпла сустрэтыя прысутнымі, выступілі кіраўнікі і прадстаўнікі дэлегацыі Індыі, Непала, Кітайскай Народнай Рэспублікі, Злучаных Штатаў Амерыкі, Афганістана, Бельгіі, Брытанскай Гвіяны, Ямайки і іншых краін.

Усе яны гарача дзякавалі савецкаму народу за сардэчную гасціннасць і заяўлялі, што кангрэс яшчэ цясней згуртуе ўсё прагрэсіўнае чалавецтва ў барацьбе за ўсеагульнае раззбраенне і мір. У сваіх выступленнях дэлегаты падкрэслівалі вялікае значэнне прамовы М. С. Хрушчова на кангрэсе.

Прыём прайшоў у абстаноўцы сардэчнасці і дружбы.

рашэнне якой павінен змагацца кожны з нас.

Вызваленне ад цяжару гонкі ўзбраення будзе карыснае ўсім: Раззбраенне выслабіць сродкі, якія могуць быць выкарыстаны для павышэння ўзроўню жыцця ва ўсіх краінах;

Раззбраенне дазволіць эканоміць сродкі, якія могуць значна паскорыць развіццё слабаразвітых у эканамічных адносінах краін;

Раззбраенне будзе азначаць ліквідацыю замежных ваенных баз і вывад войск з чужых тэрыторый, што акажа дапамогу народам, якія змагаюцца за нацыянальную незалежнасць.

Раззбраенне павінна быць усеагульным і поўным і праводзіцца пад строгім міжнародным кантролем. Не можа быць ніякага раззбраення без кантролю і ніякага кантролю без раззбраення.

Мы старанна вывучылі перашкоды, якія стаяць на шляху ажыццяўлення ўсеагульнага і поўнага раззбраення, і мы ведаем, што дабіцца яго будзе цяжка. Ёсць людзі, якія выступаюць нават супраць перагавораў. Некаторыя з іх робяць так таму, што яны сляпыя і інертныя, другія — дзеля абгагачэння, трэція — з мілітарысцкіх імкненняў. Тым не менш мы перакананы, што ўсе перашкоды можна пераадолець. У любым плане раззбраення можна ўгледзець нейкія слабыя бакі, але мы перакананы, што лепш пайсці на

кампраміс, прыймальны для ўсіх, чым працягваць гонку ўзбраенняў.

Аднак вопыт паказвае, што было б небяспечнай ілюзіяй верыць, што раззбраенне можа прыйсці само па сабе. Нельга спадзявацца толькі на дыпламаты і ваенных спецыялістаў, якія з году ў год зацягваюць свае дыскусіі. Толькі намаганні народаў усіх краін могуць прымусіць дзяржаўных дзеячоў знайсці рашэнне. Разрозненых пратэстаў ужо недастаткова. Прышоў час стварыць магутны рух супраціўлення гонцы ўзбраенняў і ўсім ваенным падрыхтаванням.

Калі чалавецтву ўдалося пазбегнуць жахаў ядзернай вайны на працягу 17 апошніх гадоў, то гэта адбылося перш за ўсё дзякуючы нястомным намаганням народаў, якія змагаюцца за мір. Але мы павінны адкрыта прызнаць, што ёсць яшчэ многа людзей, якія стаяць у баку ад барацьбы супраць гонкі ўзбраенняў. Ёсць яшчэ многа людзей, якія не ўсведамляюць яе небяспек, не разумеюць ні ўсёй сур'ёзнасці гэтай пагрозы, ні сваёй адказнасці за захаванне міру. І ўсім ім мы гаворым: «Зразумейце, у якія небяспечныя дні мы жывём, становіцца ў рады тых, хто змагаецца за раззбраенне і мір».

Час не чакае! Тэрмаядзерная зброя неўзабаве можа з'явіцца ў (Заканчэнне на 2-й стар.)

Ю. А. Гагарын сярод удзельнікаў кангрэса.

СУСТРЭЧЫ НА РОДНАЙ ЗЯМЛІ

(Пачатак на 1-й стар.)

наведваюць Саветскі Саюз. І магу толькі радавацца таму поспеху, таму прагрэсу, які я заўважаю тут з году ў год.

Яшчэ мне хочацца закрануць адно пытанне. Прапаганда вайны, якую вядуць нашы газеты, пачынаючы з тоўстых буржуазных газет, як «Нью-Йорк таймс», і заканчваючы простымі бульварнымі лістоўкамі, — звычайная з'ява для Злучаных Штатаў.

Але мне хочацца сказаць, што ў процівагу ўсяму гэтаму ў нас ёсць таксама людзі добрай волі. Людзі, якія ўсе свае сілы прыкладаюць да таго, каб вайны не было. У нас наладжваюцца маршы да Белага дома, да будынка ААН, збіраюцца подпісы, пішуча петыцыі. У ліку людзей, што належаць да іх, — прадстаўнікі розных са слоўяў. Атамнікі, мільянераў, якія будуць хавацца ва ўласных бомбасховішчах. Таму мы просім нашых таварышаў тут аднесціся да нас з давер'ем, паверыць, што мы таксама змагаемся за мір ва ўсім свеце.

Такія сяброўскія сустрэчы, як сённяшняя, могуць толькі гэтаму садзейнічаць. Таму дазваляе мне яшчэ раз падзякаваць вам за гэты сардэчны прыём!

Госці цёпла сустракаюць простую сардэчную прамову кіраўніка амерыканскіх турыстаў. Шчырасць і ўзаемаразуменне — галоўнае ў адносінах сяброў. І гэта шчырасць ва ўсім адчуваецца сёння за святочным сталом.

Да нашых гасцей звяртаецца член Беларускай секцыі Камітэта за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суайчыннікамі ў Рэдакцыя адказвае на іх шматлікія пытанні, арганізуе выступленні на старонка газеты людзей, якія звяртаюцца да сваіх родных і знаёмых за мяжой па самых розных пытаннях.

ПРАМОВА Л. Я. ПРОКШЫ

Паважаныя госці!

Нашы землякі, знаходзячыся на сваёй Радзіме, звярталіся да нас з просьбай раскажаць больш

падробна аб дзейнасці нашай секцыі і рэдакцыя газеты, якую я маю гонар адзначаць. Лічу патрэбным адказаць на гэтыя пытанні.

Уся дзейнасць Камітэта за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суайчыннікамі і яго Беларускай секцыі заключаецца ў тым, каб падтрымліваць самыя цесныя дружальныя сувязі з тымі, хто па розных прычынах і ў розныя часы пакінуў родныя мясціны, але каму Радзіма засталася дарагой на ўсё жыццё. Камітэт быў утвораны ў красавіку 1955 года. З таго часу ён здолу наладзіць самыя цесныя сувязі з рускімі, украінцамі, беларусамі і людзьмі многіх іншых нацыянальнасцей, што жывуць сёння ў Злучаных Штатах Амерыкі, Канадзе, Аргенціне, Аўстраліі, ФРГ, Італіі і іншых краінах. У чым я заклікаюцца гэтыя сувязі? Камітэт дапамагае нашым суайчыннікам за мяжой адшукваць іх родных і сваякоў, што жывуць у розных гарадах і вёсках Саветскага Саюза, перапісвацца з імі. Камітэт выконвае просьбы суайчыннікаў аб перасылцы ім рознай літаратуры на роднай мове — кніг, падручнікаў і г. д. Ён арганізуе сустрэчы людзей, што жывуць у розных краінах, выдае брашуры і газеты, у якіх шырока і праўдзіва асвятляецца наша жыццё.

За апошнія гады мы ўстанавілі шырокую перапіску з беларусамі, што жывуць за мяжой. Рэдакцыя адказвае на іх шматлікія пытанні, арганізуе выступленні на старонка газеты людзей, якія звяртаюцца да сваіх родных і знаёмых за мяжой па самых розных пытаннях.

Галоўнай сваёй задачай рэдакцыя лічыць шырока і праўдзіва асвятляць жыццё працоўных Саветскай Беларусі, інфармаваць суайчыннікаў аб поспехах рэспублікі ў гаспадарчым і культурным жыцці.

Дарагія землякі!

Нашы ворагі за мяжой спрабуюць усялякімі сродкамі распаўсюдзіць самыя розныя плёт-

кі, хлусню, якая чэрніць нашы гуманны сацыялістычны лад, нашы добрыя парадкі, замоўчваюць і скажаюць нашы поспехі і дасягненні. Ворагі спрабуюць пасварыць саветскіх людзей, аруціць іх ядам шавінісцкай нацыяналістычнай прапаганды. Але ўсё гэта дарэмнае спробы. Праўда заўсёды знаходзіць сабе дарогу, яе нельга схавач і заглушыць ніякімі сродкамі. Мы будзем і гэтага выбіраць усё для таго, каб гэтая шчырая праўда даходзіла да вас і радавала ва-шы сэрцы.

За ваша здароўе, паважаныя госці!

Слова даецца госцю са Злучаных Штатаў Амерыкі Міхалаю Васільевічу Папову.

ПРАМОВА М. В. ПАПОВА

Мы вельмі ўдзячны за тое, што нам была прадастаўлена магчымасць зрабіць незвычайна цікавы і карысны візіт у горад Мінск. У ходзе гэтай паездкі наша група мела магчымасць знаёміцца з рознымі бакамі жыцця беларускага горада Мінска, гутарыць з многімі людзьмі.

Мы з вялікай сімпатый і сочым за развіццём СССР і ад душы жадаем саветскаму народу далейшых вялікіх поспехаў. Ад усяго сэрца жадаем вам мірнай шчаслівай будучыні.

Вярнуўшыся дадому, мы раскажам аб дружальным прыёме, аб цудоўнай вашай гасцінасці.

Няхай жыве мір!

Доўга жыць працягваецца за гэтым сяброўскім сталом сардэчна гутарка. І галоўная тэма яе — мір. Мір, які патрабен сёння ўсім людзям зямлі. Мір, якога прагнуць народы планеты. Мір, якога хоча ўся планета і ўсё жывое, што на ёй ёсць.

Мы развітаемся з нашымі гасцамі. Да новых сустрэч на роднай зямлі! Усяго добрага вам, амерыканскія грамадзяне!

Г. МАР'ЯСАУ.

На здымках: госці з Амерыкі ў кэмпінгу і ў саўгасе «Зарэчча».

ПАСЛАННЕ ДА НАРОДАЎ СВЕТУ

(Пачатак на 1-й стар.)

арсенале дзесяткаў краін і ўдасканалванне сродкаў дастаўкі гэтай зброі можа зрабіць кантроль немагчымым.

Мы рашуча выступаем супраць любых выпрабаванняў ядзерных бомб або канструкцый, па-першае, таму, што яны пагражаюць жыццю і здароўю цяперашняга і будучы пакаленняў, і, па-другое, таму, што яны паскараюць тэмпы гонкі ўзбраенняў.

Мы звяртаемся з заклікам да ўрадаў усіх ядзерных дзяржаў — мы просім іх без усякіх адкладанняў дасягнуць дагаворанасці аб спыненні ўсіх выпрабаванняў ядзернай зброі і заключыць дагавор аб забароне навечна ўсіх гэтых выпрабаванняў паўсюдна — у атмасферы, у космасе, пад зямлёй і пад вадой.

Гэта пагадненне будзе першым крокам на шляху да поўнай забароны і знішчэння ўсёй ядзернай зброі і ўсіх сродкаў яе дастаўкі пад строгім кантролем.

Наша галоўная і неадкладная задача заключаецца ў тым, каб дабіцца заключэння ўрадамі дагавору аб усеагульным і поўным раззбраенні паўсюдна ў міжнародным кантролем. У гэтай сувязі павінны быць знойдзены практычныя метады, якія дазволілі б хутка і эфектыўна завяршыць абмеркаванне знаходзячыся на раз-

глядзе планаў раззбраення, садзейнічаючых хутчэйшаму заключэнню дагавору.

Пад націскам грамадскай думкі і дзякуючы дзеянню недалучыўшыхся краін удалося дабіцца частковага збліжэння пазіцый галоўных дзяржаў, якія вядуць перагаворы, адносна прыняцця раззбраення, але з-за сур'ёзных рознагалоссяў паміж імі перагаворы застаюцца ў тупіку. Пагадненне можа быць дасягнута толькі ў тым выпадку, калі народы ўзмоцняць свой націск.

Іменна сілы міру павінны падаць прыклад ва ўстанавленні лепшага ўзаемаразумення і ліквідацыі ўзаемнага недавер'я. Мы лічым, што наш кангрэс унёс вялікі ўклад у справу ажыццяўлення гэтай задачы. Цяпер неабходна, каб у кожнай краіне кожная арганізацыя знайшла найбольш падыходзячы для яе шляхі для таго, каб прадоўжыць тое, што мы зрабілі разам.

Пасіўнасць шкодзіць справе міру. Ад усьх нас залежыць, калі настане дзень вызвалення чалавечтва ад пагрозы ядзернай смерці. Нас, жадаючых міру, многа. Калі ўсе мы будзем дзейнічаць і калі ўсе, хто будзем дзейнічаць дружна, мы здолеем пракласці шлях да ажыццяўлення нашай агульнай мэты: да захавання міру.

Масква, 14 ліпеня 1962 года.

Вось яна, ваша «свабода», пан Кенедзі

«Састаўлена ў горадзе Вашынгтоне ліпеня 13 дня, года 1962 з Нараджэння Хрыстова і 187 года незалежнасці Злучаных Штатаў Амерыкі».

Што састаўлена?

Чарговы зварот прэзідэнта ЗША аб правадзенні чарговага так званага «тыдня заняўленых краін». У гэтым звароце прэзідэнт прапануе насельніцтву Злучаных Штатаў адзначыць тыдзень «адпаведнымі цырымоніямі і дзеяннямі». На аснове вопыту правадзення папярэдніх «тыдняў» мы ўжо ведаем, што ўяўляюць сабой гэтыя «адпаведныя цырымоніі» — нястрымны антысаветскі, антыкамуністычны паклёп.

Што датычыць «адпаведных дзеянняў», то пра іх вельмі красамоўнае ўяўленне дае карта, надрукаваная 9 ліпеня ў газеце «Нью-Йорк таймс». На ёй абазначаны амерыканскія ваенныя базы на чужых тэрыторыях і тыя месцы, дзе размешчаны амерыканскія ўзброеныя сілы. Больш як 700 тысяч чалавек — звыш чвэрці ўзброеных сіл ЗША — знаходзяцца за межамі сваёй краіны.

Што робяць яны ў чужых краінах? Магчыма, праводзяць «тыдні заняўленых краін»? Не, іх абавязак заключаецца іменна ў тым, каб трымаць гэтыя краіны ў прыгнёце. Цяпер ужо ні для каго не сакрэт, што арганізаваныя Вашынгтонам агрэгійныя блокі ў велізарнай ступені маюць жандарскія функцыі. Турмамі для народаў называюць іх у Азіі, Афрыцы, Лацінскай Амерыцы, ды і ў Заходняй Еўропе. Неадарма ў поднісе, якім суправадзіла сваю карту газета «Нью-Йорк таймс», гаворыцца, што ўзброеныя сілы ЗША за мяжой з'яўляюцца «рэальным абцяжараннем амерыканскага ўрада дапамагчы звязаным з ім дагаворамі краінам у выпадку ўзнікнення хвалаванняў».

Так, толькі дзякуючы амерыканскім штыкам, трымаюцца ва ўладзе ганіцелі свабоды і крываваы дыктатары ў радзе краін лаціна-амерыканскага кантынента і Паўднёва-Усходняй Азіі.

Тое, што было састаўлена ў горадзе Вашынгтоне ліпеня 13 дня, года 1962 года з Нараджэння Хрыстова і 187 года незалежнасці Злучаных Штатаў Амерыкі, састаўлена на някітраму рэцэпту звальвання віны з хва-

ПАКЛАСЦІ КАНЕЦ НЕБЯСПЕЧНЫМ ПРАВАКАЦЫЯМ

Нота Саветскага ўрада ўраду ЗША

14 ліпеня Міністэрства замежных спраў СССР накіравала ўрадам ЗША, Англіі і Францыі ноты Саветскага ўрада аналагічнага зместу.

Нижэй публікуецца тэкст ноты Саветскага ўрада ўраду ЗША.

«Міністэрства замежных спраў Саюза Саветскіх Сацыялістычных Рэспублік у сувязі з нотай пасольства Злучаных Штатаў Амерыкі ад 25 чэрвеня 1962 года ўпаўнаважана Саветскім ўрадам заявіць наступнае.

Саветскі ўрад не раз звяртаў увагу ўрада ЗША, у прыватнасці ўноце ад 7 чэрвеня, на небяспечныя правакацыі супраць Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі з боку заход-

неберлінскай паліцыі і фашыстскіх элементаў з Заходняга Берліна, якія выклікаюць сур'ёзнае абвастранне абстаноўкі ў гэтым раёне.

На жаль, урад ЗША не прымае мер да спынення гэтых правакацыйных дзеянняў. Больш таго, амерыканскія акупацыйныя ўлады ў Заходнім Берліне, ды і ўрад ЗША, як гэта відаць з яго ноты, прама заахвочваюць і падтрымліваюць арганізатарамі варожых вылазаў з Заходняга Берліна. Гэта прыводзіць да таго, што звычайныя правакацыйныя дзеянні супраць ГДР і Заходняга Берліна прымае ўсё больш абурочы і небяспечны характар. Вось факты.

7 чэрвеня ў раёне Клемкштрэсе пад прыкрыццём французскіх жандараў заходнеберлінскай паліцэйскай, якія прыбылі да месца дыверсіі на чатырох браневіках, спрабавалі разбурыць пагранічныя збудаванні. Толькі актыўныя меры Народнай паліцыі прымуслі налётчыкаў адыйсці.

8 чэрвеня заходнеберлінская паліцыя абстраляла народных паліцэйскіх ГДР, якія неслі ахову грані у раёне Усходняй гавані.

18 чэрвеня праз падземны тунель, пракапаны з амерыканскага сектара

блізу будынку па абодва бакі граніцы.

Можна было б прывесці і многія іншыя факты, якія гавораць аб тым, што ўзброеныя налёты, забойствы, узрывы пагранічных узвядзенняў і іншыя злачынныя дзеянні з'яўляюцца не асобнымі інцыдэнтамі, а спланаванымі загадамі агрэсіўнымі актывамі супраць ГДР і саюзных з ёй сацыялістычных дзяржаў.

Такія авантурыстычныя і небяспечныя для справы міру правакацыі адкрыта заахвочваюцца афіцыйна з боку ўрадаў і акупацыйных улад у Заходняга Берліна і ФРГ. З падкрэсленым цынізмам бургамістр Брандт выказаў у афіцыйнай заяве перад заходнеберлінскім

сенатам «падэжу» паліцэйскім, што абстраляваюць тэрыторыю Дэмакратычнага Берліна. І заклікаў іх і ў далейшым прымяняць агонь на граніцы ГДР. Брандт, лічачы, вядучы, што чым больш давочна, што чым зойдушальную позу ён зорме, тым большае гэта зробіць уражэнне, заявіў, што заходнеберлінская паліцыя, ці бачыце, «ні на сантыметр не адступіць ад сваёй лініі». І заклікаў, што ў выпадку неабходнасці заходнія дзяржавы, бяспрэчна, самі адваяваць чынам выступіць на граніцах». Гэта заява Брандта не была абвержана акупацыйнымі ўладамі заходніх дзяржаў. (Заканчэнне на 4-й стар.)

ЗНАЧЫЦЬ, НЕ БЫЛО СУМЛЕННЯ

Вам, паважаныя суайчыннікі на Захадзе, не ў навіну сустракацца з літаратурай розных масцей і тэндэнцый — жоўтаю, бедаю, чорнаю, і, відаць, не цяжка будзе вам прыгадаць выпадак, калі, сустраўшыся з дужа тэндэнцыйнай пісанінай, хацелася загнуць у сабе пачуццё агіды, насмешкі ці літасці да аўтара, каб угадаць, што ж гэта за чалавек, чаму ўсё ж так вузка і крыва бачыць ён свет. Змест напісанага такімі людзьмі мала ўжо нас цікавіць, бо загадзя вядома, што не будзе там праўды на зламаны грош. Але чалавек ёсць чалавек. Кожны, хто шануе сябе і адкрыта выражае свае погляды, верыць, быццам усе іншыя людзі выказваюцца таксама шчыра і выступаюць публічна толькі тады, калі маюць нейкія пераконанні. Няхай сабе самыя пераконанні нічога не варты, дык можа чаго-небудзь варты прычыны, якія іх спарадзілі.

Той, хто пажыў у наш складаны век, ведае, што былі на свеце вялікія несправядлівасці і смяротныя крыўды. Што казаць, былі нават у нашай краіне цяжкія памылкі, звязаныя з культурам асобы Сталіна, якія маглі зламаць ці азлобіць асобнага чалавека. Вось чаму нават тады, калі чытаеш твор, зусім абсяцэнены хваравітай тэндэнцыяй, хочацца зразумець аўтара і прычыну ягонай тэндэнцыйнасці.

Рэдактарам адной з такіх тэндэнцыйна варажых газетін за мяккой з'яўляецца мой стары знаёмы. Варта тут аб ім сказаць сёе-тое, каб людзі зразумелі, чаму газета, якую ён рэдагуе, чэрніць бацькаўшчыну.

Я ведаў яго гады дваццаць два таму назад. Тады ён быў у лепшай форме, не такі алушчаны, не такі абшмуляны. Ён умеў тады рабіць выгляд, трымаць фасон і лавіраваць. Тады ж Станіслаў Станкевіч выкладаў літаратуру ў Навагрудскім педвучылішчы, рэдагаваў сцэнгазету і стараўся, як кажучы, быць большым католікам, чым сам папа. У тую пару я вучыўся ў вучылішчы і быў членам рэдкалегіі сцэнгазеты.

Ладзілі ў нас, памятаю, інтэрнацыянальны вечар. Станкевіч — першы аўтар. З жарам гаворыць ён аб інтэрнацыяналізме, дружбе і брацтве народаў, пачынае прамову па-беларуску, канчае па-руску, не прымінуўшы сказаць камплімент у адрас вялікага народа-пабраціма. Большасць нас, студэнтаў, расло ў буржуазнай Польшчы, і кожны на сабе адчуў, што такое заалагічны нацыяналізм. Цкаванне, кніны, эдзекі атручвалі нам жыццё. З прыходам Савецкай улады ўсё змянілася. У педвучылішчы па-брацку жылі людзі розных нацый, паважалі адзін другога, сябравалі. Здавалася, што калісьці нам сніўся пачварны сон. Вось чаму ўдзячна ўспрыяліся словы настаўніка пра дружбу народаў.

А ён ветлівай усмешкай і кіўком галавы дзякуе за ўвагу, сходзіць са сцэны, купаючыся ў апладысмантах і захопленых позірках моладзі.

Дзіўна было толькі, што сам Станкевіч ніколі не гаварыў пра сваю літаратурную дзейнасць, не паказваў нам і кніжкі, хоць падвыпішы, бываў на вечарах дужа гаваркі, даступны, панібрацкі, свойскі, а з асобнымі студэнткамі нават лішнія інтымны. Мы не думалі, што гэты вяслы чалавек мог быць пагардлівым і жорсткім. Тады нельга было прачытаць п'сьмы Міхася Васілька да Рыгора Раманавіча Шырмы. Міхась Васілька, расказваючы пра самагубства сялянскага пата Міхася Явара, пісаў у 1934 годзе: «Ён яшчэ бы жыў можа

Ул. КАЛЕСНІК,
загадчык кафедры
беларускай літаратуры
Брэсцкага педагагічнага
Інстытута

ўласніка, хутараніна, аднаасобніка выхаваў чалавека, грамадзяніна. Зайдла і горача бачаваў ён на ўроках рэлігійных забавоны. Здаецца, нядаўна гэта было, як Станкевіч, праманеночы ўсмешкай, смакаваў трапныя радкі з верша Якуба Коласа «Дзед-калгаснік»:

Калгасная хата, багоў ані следу.

Угоднік святы Мікалай
Не рупіць сягоння калгасніку дзеду:

Газеты яму падавай!
Верш гэты меў патрыятычную канцоўку: дзед-калгаснік гана-

Мал. М. Жытніцкага.

для свайго таленту, для свае песні-іды, але яго веру ў патрыятычныя сілы разбіў Ст. Станкевіч, якому ён без майго ведама паслаў пару вершаў і які забіў яго сваёй бясплітнасцю крытыкай». (Рукпісны фонд б-кі АН Літоўскай ССР, ВВФ, 717, арк. 11).

Мы не падазравалі, што гэты перадавы чалавек ляў у сваіх віленскіх артыкулах савецкую беларускую літаратуру, тую самую літаратуру, якую, захлёбваючыся, хваліў на ўроках. Не было ў нас падручнікаў па беларускай літаратуры, таму расказ настаўніка стараліся запомніць да драбніц. Да сённяшняга дня мне ў памяці, з якой драматычнай м'янай разглядаў Станкевіч на ўроку апавяданне Эдуарда Самуіленка «Герой нацыі», як абураўся фашыстамі, што распальвалі ваенную істэрыю ў Германіі, як услаўляў грамадзянскую мужнасць і чалавечнасць інваліда першай імперыялістычнай вайны, што не паддаўся на правакацыю і замест заклікаў да вайны публічна асудзіў яе.

А як пераканаўца даводзіў Станкевіч заканамернасць духоўнага абнаўлення Міхала Тварыцкага, як хваліў сацыялістычны лад жыцця за тое, што гэты лад з закаранелага

рыўся тым, што краіна даручыла яму гадаваць баявых коней для Чырвонай Арміі. Ганаруўся дзед патрыятычным даручэннем, а Станкевіч ганаруўся дзедам, даводзіў, што героіка і савецкі патрыятызм — тыповыя рысы беларускага характару. І ў сведкі клікаў вобразы дзеда Талаша і камуніста Няміднага з «Дрыгвы» Я. Коласа, Данілы Дрыля і камісара Скібы з «Партызан» К. Крапівы і безліч іншых. Пераконаваў, што гераічны характар нашага народа выхавала рэвалюцыя і арганізатар рэвалюцыі — Камуністычная партыя. Многа і прыгожа гаварыў Станкевіч пра свяшчэнны абавязак бараніць Радзіму — Савецкую Беларусь.

І вось пачалася вайна. На другі дзень ваенкамат паслаў нас, групу студэнтаў, абсталяваць шпіталь у доме на Замкавай вуліцы. Захоплены справы, мы не паспелі нават напалохацца бамбардзіроўкі. Пад вечар, выканаўшы даручэнне, пачалі шукаць настаўнікаў, старэйшых таварышаў. Аляксей Карлюк, які днём адлучаўся па справах, сказаў: «Станкевіча не знойдзем, я яго бачыў сярод мабілізаваных, значыць, ён у арміі. Жонка якраз прыносіла яму харчы».

Не знайшоўшы нікога ў педвучылішчы, ноччу ўсёю групай рашылі адыходзіць на ўсход. Ішлі ноч і дзень. Назаўтра даведаліся, што немцы перарэзалі шлях. Вярнуліся, разыйшліся па вёсках, дамовіўшыся рыхтавацца да партызанскай барацьбы супраць фашыстаў, збіраць зброю.

Чуткі пра Станкевіча дайшлі да нас выпадкова ажно ўлетку 1942 года, калі большасць студэнтаў з той групы была ў партызаных у Налібоцкай пушчы. Станкевіч — бургамістр Барысава! Не верылася. Мы маглі зразумець становішча інтэлігента ў перыяд акупацыі, якому, каб не памерці з голаду ці каб не трапіць на катаргу ў Германію, трэба было працаваць. Але тут нешта іншае: гуманітарнік, настаўнік — і бургамістр, паслугач фашыстаў, акупантаў!

Кожны, хто памятае вайну, ведае, што акупанты здолелі ўцягнуць у паліцыю і адміністрацыю, з аднаго боку, людзей, асабіста азлобленых супраць Савецкай улады, а з другога — цёмных, хісткіх, маральна разбэшчаных тыпаў са злачыннымі схільнасцямі. Кожны адукаваны беларус быў тады для іх знаходкай. Інтэлігентны чалавек — заўжды аўтарытэт для прастака. Акупантам і патрэбна была беларуская інтэлігенцыя, каб пры яе дапамозе дэмаралізаваць моладзь, завербаваць яе ў паліцыю. «Вунь, адукаваныя людзі ідуць у войты, у бургамістры, дык чаму вам, прастакам, не служыць у паліцыі». «Ды і праўда, — згаджаліся тыя. — Вунь, адукаваныя людзі ненавідзяць камуністаў, камсамольцаў, савецкіх актывістаў, палякаў, цыганоў, жыдоў, дык чаму ж нам, прастакам, не прыбраць гэтую жыдакамунію са свету. Не будучы жа культурныя спадары самі рабіць чорную работу...» Так больш-менш выглядаў нялюдскі гандаль маральным аўтарытэтам, які дзесяцігоддзямі ахвярна збірала беларуская інтэлігенцыя. Тут ужо не было гуртары аб тым, каб толькі «выжыць», тут ставілася ганебная стаўка, — каб пажывіцца, пажыцца на грабяжы і дзеляжы. Вось вам і гуманітарнік, літаратар, настаўнік!...

Ля партызанскіх вогнішчаў мы, тады наўныя хлопцы, часам перабіралі факты, шукалі нейкай зачэпкі, якую мог бы апраўдаць сваю здраду бары-

саўскі бургамістр, наш былы настаўнік. Але не знаходзілі ні малейшага поваду. Савецкая ўлада ў 1939 годзе аднеслася да яго вялікадушна, забыла ўсе яго антысавецкія выпадкі ў віленскім друку, палчыла іх за памылкі. На рабоце яго хвалілі. Чалавек элементарна сумленны, чалавек з прынципамі аданіў бы гэта. Значыць, не было сумлення, не было прынципаў, быў толькі прынцип «нажыцца, пажывіцца, смачна пажыць...».

У сваім абурэнні мы не ўлічвалі яшчэ аднаго фактара — гэта ўладаманні. Жывучы ва ўмовах вайскавай дэмакратыі, створанай у партызанскім атрыдзе, мы былі перакананы, што кожная пасада ёсць для чалавека толькі адказнасць і абавязак, а не права самавольна распараджацца лёсам людзей. У зварным кодле акупантаў і іх паслугачоў, наадварот, давала давала толькі правы, давала мажлівасць насыціць цёмны інстынкт уладарніцтва. Канешне, гэтага хваравітага інстынкта пана Станкевіча не мог задаволіць савецкі лад. Саветы далі яму пачэснаму працу выкладчыка, але не любіў ён працаваць, ён хацеў кіраваць, панаваць, паганяць, верхаводзіць, дыктаваць сваю волю іншым.

Мы, партызаны, былія вучні Навагрудскага педвучылішча, чулі пра зверствы, якія чынілі на Барысаўшчыне нямецкія фашысты і паліцаі, ведалі, што на сумленні бургамістра народныя слёзы і кроў. Не толькі чуткі, але і асабіста перажытыя жахлівыя факты распальвалі нашу нянавісць, зняваю да аднаго з фашысцкіх паслугачоў. Ад рук фашыстаў загінулі нашы сябры: настаўніца педвучылішча Эма Залкінд, былія студэнтцы Зіна Маслоўская, Лева Васільеўскі; параненага ў баі Мішу Жураўлёва паліцаі лавесілі на плошчы ў Турцы, многія з нас страцілі сем'і. Зверскі расстраляла паліцыя старога бацьку Кастуся Балабановіча, брата Івана Мацко, усю сям'ю Мішы Мажэйкі і сотні іншых сем'яў.

Вось чаму ля партызанскіх вогнішчаў хлопцы не раз успаміналі нядобрым словам панагатага фашысцкіх катаў. Калі б тады мы, былія навучэнцы педвучылішча, спаткалі свайго «настаўніка», яго кар'ера скончылася б. На жаль, гэтага не здарылася, і Станкевіч за мяккой працягвае сваю здрадніцкую дзейнасць.

Два параўнанні

Дарагія сябры! Нядаўна зайшлі да мяне два знаёмыя суайчыннікі паслухаць маскоўскае радыё, пагаварыць аб нашай Радзіме. Я заадно прачытаў ім ліст ад сваяка маёй жонкі. Жыве ён на Радзіме вельмі добра. Пабудоваў каменны дом, мае прысцяжны ўчастак. Мае знаёмыя здзіўліліся: каб пабудоваць тут дом, простаму чалавеку трэба працаваць год 25.

Потым я прачытаў два лісты з Караганды. Двое маіх знаёмых пішуць, што таксама купілі сабе маленькія домікі, маюць тэлевізары, пральныя машыны. Пральная машына ў СССР каштуе 75 рублёў, а зарабляюць яны больш чым па 100 рублёў у месяц. Тут жа пральная машына каштуе 1 200 марак, а рабочы зарабляе 500 марак у месяц. Чыталі мы гэтыя п'сьмы і здзіўляліся нахабнай прапагандзе, якая ўсхваляе заходнегерманскі «рай».

ФРГ.

В. ПАПЛАУСКІ.

ПАКЛАСЦІ КАНЕЦ НЕБЯСПЕЧНЫМ ПРАВАКАЦЫЯМ

(Пачатак на 2-й стар.)

Са сказанага ясна відаць, наколькі далёка ад праўды вытлумачэнне інцыдэнтаў у Заходнім Берліне, якое дадзена ў ноце ўрада ЗША ад 25 чэрвеня.

Урад ЗША ў сваёй ноце спрабуе паставіць пытанне наконт «пошукі сродкаў, якія аблягаюць рух людзей і тавараў у Берліне». Яны прапануюць «вывучыць гэтае пытанне, пакадана ў Берліне, прадстаўнікамі ўрадаў ЗША, Англіі, Францыі і Савецкага Саюза». Такая прапанова не можа не выклікаць здзіўлення. Калі ўрад ЗША мае на ўвазе вывучэнне дзейнасці амерыканскіх акупацыйных улад у Заходнім Берліне, пад прыкрыццём якіх робяцца такога роду небяс-

печныя для справы міру правакацыі, то ён, бяспрэчна, сам мае дастаткова шляхоў і сродкаў, каб правесці такое расследаванне. Паколькі фактам захавання акупацыйнага рэжыму ў Заходнім Берліне амерыканскія ўлады бяруць на сябе п'ўную адказнасць за дзеянні рэванштысцкіх і авантурыстычных элементаў з Заходняга Берліна і ФРГ, а таксама за паводзіны заходнеберлінскіх нямецкіх улад, то магчыма, што такое расследаванне з амерыканскага боку таксама магло б мець некаторы сэнс.

Калі ж ўрад ЗША выступае сваю прапанову ў мэтах умяшання ва ўнутраныя справы сувераннай і незалежнай Германскай Дэмакратычнай Рэспублі-

кі, то, як ужо неаднаразова падкрэслівалася савецкімі бокам, Савецкі ўрад лічыць, што гэтае пытанне наогул не падлягае абмеркаванню ні на чатырохбаковай, ні на якой іншай аснове. Не прапануе ж ўрад ЗША склікаць нараду прадстаўнікоў СССР, ЗША, Англіі і Францыі, напрыклад, у Боне для абмеркавання тых ці іншых спраў Федэратыўнай Рэспублікі Германіі. А такая прапанова была б куды больш лагічнай, улічваючы шырокае парушэнне Заходняй Германіяй палажэнняў аб дэмабілізацыі і дэнацыфікацыі, прадугледжаных чатырохбаковымі Патэдамскімі пагадненнямі.

Абмеркаванні, якія змяшчаюцца ў ноце ўрада

ЗША адносна мерапрыемстваў па ўмацаванні межы ГДР, не маюць пад сабой падстаў. Як вядома, ўрад ГДР увёў кантроль за перамяшчэннем паміж ГДР і Заходнім Берлінам з прычыны шырока арганізаванай злачынай шпіёнска-дыверсійнай і іншай варожай падрыўной дзейнасці з Заходняга Берліна, накіраванай супраць ГДР і іншых сацыялістычных краін, якая праводзілася пры актыўным удзеле акупацыйных улад заходніх дзяржаў.

Савецкі ўрад лічыць неабходным заявіць, што правакацыі, якія працягваюцца на граніцах Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі з боку фашысцкіх і рэванштысцкіх элементаў з Заходняга Берліна і ФРГ, ствараюць

абстаноўку, якая не можа не выклікаць заклапочанасці дзяржаў, зацікаўленых у падтрымцы спакою і міру ў гэтым раёне. Ён звярнуў увагу таксама на тое, што дыпламатычныя прадстаўленні не даюць тых вынікаў, на якія Савецкі Саюз, як саюзная з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай дзяржава, меў падставы разлічваць.

Усё гэта яшчэ больш умацоўвае Урад СССР у яго перакананні аб неабходнасці неадкладнай нармалізацыі становішча ў Заходнім Берліне на аснове германскага мірнага ўрагування.

Што ж датычыць адказнасці за непасрэдня вынікі тых правакацый, якія мелі месца з боку Заходняга Берліна ў адноснах

да ГДР і з прычыны якіх ўрад ГДР афіцыйна звяртаўся з пратэстам і да ўрада Злучаных Штатаў Амерыкі, то яе будучыя неспітаны, хто арганізуе ці падтрымлівае расперазаўніхся правакатараў і авантурыстаў. Урад СССР лічыць таксама неабходным звярнуць увагу ўрада ЗША, што пазіцыя Савецкага Саюза ў сувязі з правакацыйнай дзейнасцю супраць ГДР была дастаткова ясна выкладзена ў савецкай ноце ад 7 чэрвеня г. г.».

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77. Дом друку. Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ.